

λέων τρεμόντων ἐκ συγκινήσεως καὶ τὰ δάκρυα τὰ δποῖα στάζουν ἀπὸ καρδίας δονουμένας ἐκ φιλοπατρίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ.

Ἄλλ' ἰδού καὶ τὸ πλήρες χάριτος Ἐρέχθειον μὲ τὰς συμπαθεῖς μορφὰς τῶν Καρυατίδων του καὶ δι ναδὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης. Θαμβωμένος ἀπὸ τόσον μεγαλεῖον ἔστρεψα τοὺς ὄφθαλμοὺς πρὸς τὴν κάτω ἔξαπλουμένην χαρέσσαν πόλιν καὶ ἀπήλαυσα τῆς ἀπαραχίλλου μαγείας τοῦ πανοράματος ὅπερ αἰρυσίως ἀπεκαλύψθη πρὸ ἐμοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν δι γλιος ἔσθαινε πρὸς τὴν δύναν του.

Χαῖρε κλεινὴ τῆς Παλλάδος πόλις!

Εἶσαι ὡραῖα. Καὶ τὴν δραϊδητά σου ἵεν ὁρεῖται μόνον εἰς τὰ ἀθένατά σου μάρμαρα. Σὲ στολίζει δι Υμηττὸς « ποῦ τὸν φάινει μιὰ νεράϊδα μὲ μενεξέδες », ὅπως λέγει δι ποιητῆς μας Προθελέγγιος, σὲ στολίζουν δι Λυκαβηττὸς καὶ δι Πεντέλης, σὲ στολίζει δι ὀλογάλανος εὐρανὸς σου, σὲ στολίζουν τέλος εἰς ἀδάμαντες σὺς δαφιλῶς σοι παρέχει δι εὐγνωμοσύνη τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.

Καὶ ἔαν καυχᾶσαι διὰ τὸν Παρθενῶνά σου, δεικνύεις ὑπερηφάνως καὶ τὴν Ἀκαδημίαν, τὸ Πολύτεχνειον, τὴν Βιβλιοθήκην, τὸ Ζάππειόν σου. Εἰς ἔκαστον ἐκ τῶν καλλιμαρμάρων τούτων μεγάρων κρύπτεται καὶ ἀπὸ μία φυχῆ, ἀπὸ τὰς πατριωτικὰς ἔκείνας φ. χάς που σ' ἐλάτερυσαν καὶ θά δε λατρεύουν αἰώνιως.

Οὐδεμ' α πρωτεύουσα τοῦ κόσμου δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς σε. Εἶσαι δι κοιτίς τῶν ἔξοχωτέρων πνευμάτων ἀτινα κατηγασαν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἔθηκαν τὰ στερεὰ θεμέλια, ἐφ' ὧν ἐδράζεται δι ἀληθῆς πολιτισμός.

Άλλ' δι μεγαλυτέρα σου ἀξία ἔγκειται εἰς τὸ διεσαι δι καρδία τοῦ εὐγενεστέρου ἐθνοῦς, ὅπερ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὰ μυστρὰ ὅμιματα τῶν ἔχθρῶν μας τὸν ἀνάρρεσον τόσων αἰώνων ἡρωϊσμὸν του καὶ τὸ δόπιον ἀν καὶ διέρχηται σήμερον κρισίμους στιγμάς, ἀναμένει τὴν εὐλογημένην ἔκεινην ὥραν καθ' ἡν δι γερθῆ σύσσωμον ὅπως διψή εἰς τὰς ἀγκάλας σου, κλαίοντας ἐκ χαρᾶς πλέον, τοὺς νῦν τυραννουμένους ἀδελφούς μας καὶ σοι ἀποδώσῃ τὴν προτέραν αἰγλην, ω γλυκὺ ἴνδαλμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Βραδέως κατέρχομαι τὸν ἱερὸν βράχον, ἐνῷ δι γλιος ἔρριπτε τὰς τελευταίας του ἀκτίνας ὅπισθεν τῶν βουνῶν τῆς Πελοποννήσου.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.



ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ

ΜΟΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ εἶναι τὸ πεῖπτον καὶ σπουδαιότατον σχολεῖον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου ἐν αὐτῇ λαμβάνει δι ἀνθρωπος τὴν γῆθικήν αὐτοῦ ἀνατροφὴν πρὸς τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν καὶ ἐξ αὐτῆς ἀντλεῖ τὰς ἀρχὰς τῆς διαγωγῆς του, τὰς συνοδευούσας αὐτὸν καθ' ἀπαντα τὸν βίον ἐν παροιμίαις ἐδογμάτισαν πολλοὶ θεοὶ « τὰ γῆθη διαπλάττουσι τὸν ἀνθρωπον », θεοὶ « δο νοῦς διαπλάττει τὸν ἀνθρωπον ». οἱ εἰπόντες ὅμως θεοὶ « η σίκογένεια διαπλάττει τὸν ἀνθρωπον », ἀπεφήναντο ἀληθήστερον διότι η σίκογενειακὴ ἀνατροφὴ περιλαμβάνει οὐ μόνον τὰ γῆθη καὶ τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτῆρα. 'Ἐν τῇ σίκογενειᾳ δὲ πρὸ πάντων η καρδία ἀναπτύσσεται, αἱ ἔξεις ἀποκτίνεται, η διάνοια διαλευκαίνεται, δὲ καὶ χαρακτήρ δέχεται τὸν τύπον του καλοῦ ἢ τοῦ πονηροῦ.

'Ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς, καθαρᾶς ἢ ἀκαθάρτου, ἀναβλύζουσιν αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ δέγματα τὰ κυθερῶντα τὴν κοινωνίαν. Αὐτοὶ οἱ νέοι τῶν πολιτειῶν εἶναι ἀπαύγασμα τῆς κοινωνίας. Αἱ γνῶμαι, ἀς τὰ τέκνα ἐδιδάχθησαν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, λέγει δι Σαμουὴλ Σμαίλης, ἀναφαίνονται ἀργότερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἀποτελοῦσι τὴν κοινὴν γνώμην. Τὰ ἔθην ἐκ τῶν παιδῶν στρατολογοῦνται, καὶ οἱ ἐπιμελούμενοι τούτων δύνανται ν' ἀσκήσωσιν ἐπὶ τῆς κοινωνίας δύναμιν μεγαλειτέρων ἔκείνων, οἵτινες ἔχουσιν ἐν ταῖς χερσὶ τὰ ἥντα τῆς κυθερήσεως.

Κατὰ φυσικὸν λόγον δι σίκακὲς βίος χρησιμεύει εἰς προπαρασκευὴν τοῦ κοινωνικοῦ, διότι ἐν τῷ πρώτῳ δο νοῦς καὶ δι χαρακτήρο μορφοῦνται. 'Η σίκογένεια λοιπὸν ἔντια εἶναι τὸ πρώτον σχολεῖον, τὸ ἐπιτρόπων εἰς τὸν πολιτισμόν, διτις εἶναι τὸ πρέβλημα τῆς ἀτομικῆς ἀνατροφῆς πάσα δὲ κοινωνία θεωρεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ήττον πεπολιτισμένη, καθόσον τὰ ἀπαρτίζοντα ταύτην μέλη ἔτιχον ἐκ παιδῶν καλῆς ἢ κακῆς ἀνατροφῆς.

Ἐις τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἀνθρώπων, μεγάλην ἀσκοῦσιν ἐπιδρασιν αἱ γῆθικαι περιστάσεις, υδρ' ὧν περιεβάλλοντο κατὰ τὰ πρώτα αὐτῶν ἔτη. 'Ο ἀνθρωπος ἔρχεται ἐν τῷ κέσμῳ γυμνὸς καὶ ἀδύνατος νὰ βοηθήσῃ αὐτὸς ἔαυτόν παρ' ἄλλων ἀναμένει καὶ τὴν τροφὴν του καὶ τὴν ἀνατροφὴν του. 'Η ἀνατροφὴ λοιπὸν αὐτοῦ ἀρχεται ἀπὸ τῆς πρώτης πνοῆς. Μήτηρ ἡρώτησε ποτε σοφόν τινα κατὰ ποιὸν χρόνον ν' ἀρχίσῃ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ τετρακοῦς τέκνου της ἔκεινος ἀπήντησε. « Κυρία, ἔαν εἰσέτι δὲν ἡρχίσατε, ἀπωλέσατε τέσσαρα ἔτη· η στιγμὴ τῆς ἐνάρξεως εἰχεν ἔλθει ἀπὸ τοῦ πρώτου μειδιάματος, τὸ δόπιον ἔκινησε τὰ χεῖλη του τέκνου σας».

Τὸ τέκνον ἐν ἀρχῇ διδάσκεται διὰ τῆς μιμήσεως· δι πρώτος αὐτοῦ διδάσκαλος εἶναι τὸ παράδειγμα,

Διὰ τοῦτο καὶ τὰ πρῶτα παραδείγματα τὰ ἐπιδρῶντα εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν παιδῶν, παρακολουθοῦσιν αὐτὰ καὶ ἀπαντά τὸν βίον. Οὕτω δὲ ὁ χαρακτὴρ τοῦ παιδὸς ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρός· πᾶσα μεταγενεστέρα παιδευσις εἶναι ἐπιπροσθήκη· τὸ ἀρχικὸν σχῆμα τοῦ κρυστάλλου μένει ἀναλλοίωτον. Οὕτω δὲ ἐπαληθεύει κατὰ μέγα μέρος δὲ λόγος τοῦ ποιητοῦ διτὶ « τὸ τέκνον εἶναι δὲ πατέρος ἀνδρός », καθὼς καὶ οἱ λόγοι τοῦ Μίλτωνος « δὲ παῖς δεικνύει τὸν ἀνδραῖον ». Παρὰ τὴν κοιτίδα τοῦ ἀνθρώπου κείνην αἱ ἕιξι τῶν κιλίσεων αὐτοῦ ἔκεινων, αἵτινες φαίνονται αἱ μᾶλλον διαρκέστεραι· ἔξι ἔκεινων ἀρχεται ἡ βλάστησις τῶν σπερμάτων τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῶν αἰσθημάτων, αἵτινα διαγράφουσι τὸ γῆθος ὅλου τοῦ βίου.

Οἱ παῖς κείται οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰ πρόσθυρα ἀγνώστου αὐτῷ κέδους· οἱ ὄφθαλμοι του πλανῶνται ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀτινα φαίνονται αὐτῷ καινοφανῆ καὶ προξενοῦσι θαυμασμόν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν βλέπει ἀπλῶς ταῦτα· μικρὸν ὅμως κατὰ μικρὸν ἀρχεται παρατηρῶν, συγκρίνων, διδασκόμενος, συλλέγων ἐντυπώσεις καὶ γνώσεις. Τὰ βρύματα τῆς προσόδου, ἀτινα κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον θέλει κάμει ὑπὸ συνετήνη διεύθυνσιν, εἶναι ὄντως λόγου ἀξία. Κάποιος λόρδος παρετήρησεν διτὶ ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῶν 18 ἑτῶν, δὲ ἀνθρώπος μανθάνει ἐντὸς 30 μηνῶν ὡς πρὸς τὸν ὄλικὸν κέδους μᾶλλον γρέψας τοῦ πλειόνες πράγματα, παρ' ἐσα γῆθελε μάζει κατὰ τὸν ἐπίλοιπον γρέψας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν πρὸς πάντων ἡ ψυχὴ εἶναι ἐπιδεκτικὴ ἐντυπώσεων καὶ εὐθετος εἰς τὸ νὰ θερμανθῇ ὑπὸ τοῦ πούτου σπινθῆρος, ἐστὶς γῆθελε ἡγιεῖν εἰς αὐτήν. Αἱ γνώσεις τότε εὐκολώτερον συλλαμβάνονται καὶ πλειόν παραμένουσιν. Η παιδικὴ ἡλικία ὅμοιά εἶναι πρὸς κάτιοπτρον, διπέρ εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον ἀντανακλᾶ τὸ ἴνδαλματα τῶν εἰκόνων, ἀτινα προσέπεσον εἰς αὐτὸν ἐν ἀρχῇ. Η πρώτη χαρά, η πρώτη λύπη, η πρώτη ἐπιτυχία, η πρώτη ἀποτυχία χαράσσουσι τὸ ἀρχικὸν σχέδιον παντὸς τοῦ βίου.

Οἱ ἀνθρώποι καίτοι εἶναι πεπροκισμένος ὑπὸ δυνάμεως τινος ἐνεργείας καὶ ἀγτενεργείας, δι' οὓς βογθεῖ ἔστιν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἔστιν τοῦ πατέρος, τὸ παράδειγμα ταῦτης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἔχει μεγαλειτέραν σπουδαιότητα. Η οἰκογενειακὴ ἐστία εἶναι τὸ κράτος τῆς γυναικός, τὸ βασιλείον της, διπέρ διοικεῖ καθ' ὀλοκλήρων ὡς ἀπόλυτος κύριος. Περὶ παντὸς πράγματος ἀπευθύνονται πρὸς αὐτήν· εἶναι τὸ παράδειγμα καὶ τὸ πρωτέτυπον, διπέρ ἔχουσιν ἀδιαλείπτως τὰ τέκνα πρὸς τὸν ὄφθαλμον των, διπέρ παρατηροῦσι καὶ μιμοῦνται, οὐδὲμιν ἔχοντα τὴν συνείδησιν τῆς πράξεως των ταῦτης.

Θέσας τὸν μᾶλλον ἀνεπιτυγμένον φιλόσοφον ἐν τῷ μέσῳ κοινωνίας ἀνιαρᾶς δι' αὐτόν, κοινωνίας ἀνηθίκου καὶ διεφθαρμένης, θέλει ἀνεπαισθήτως καταγήσει εἰς ζωῶδην κατάστασιν. Πέσον λοιπὸν ἐπιδεκτικὸν πρὸς ἐντυπώσεις εἶναι τὸ ἀσθενὲς παιδίον ἐν μέσῳ τοιαύτης διατριβῆς; Αδύνατον νὰ διαπλάσῃ τις φύσιν γλυκεῖαν, συναισθανομένην τὸ καλόν, διάνοιαν καὶ καρδίαν καθαρὰν ἐν μέσῳ ὅχλου χυδαίου, ἐν μέσῳ ἀθλιότητος καὶ βορβόρου.

Οὕτω λοιπὸν αἱ οἰκογενειακαὶ ἐστίαι, τὰ σχολεῖα ταῦτα τῶν τέκνων, αἵτινα ὑστερον γίνονται ἀνέρες καὶ γυναῖκες, εἶναι καλαὶ οὐ κακαὶ κατὰ τοὺς κυβερνῶντας

αὐτάς. Ἀναθέσατε τὴν ἀνατροφὴν τοῦ τέκνου σας εἰς δούλον, ἐλεγεν "Εὔλην ἀρχαῖος καὶ ἀνθ' ἐνδὲ θὰ ἔχητε δύο.

Οἱ παῖς δὲν ἔχει τὴν δύναμιν γὰρ ἐμποδίσῃ ἔστιν ἀπὸ τοῦ νὰ μιμῆται πᾶν διτὶ βλέπει ἀντιγράφει τὸν τρόπους, τὰς χειρονομίας, τὴν γλῶσσαν, τὰς ἔξεις, τὸν χαρακτῆρα τῶν περὶ αὐτόν. « Ή σπουδαιότερά, λέγει δὲ Ρίχτερ, στιγμὴ τοῦ βίου τοῦ παιδὸς εἶναι ἔκείνη καθ' ἥν ἔξελθων τῆς κοιτίδος ἀρχεται μορφούμενος καὶ ὑποτυπούμενος ἐκ τῆς προσαφῆς τῶν πλησίων. "Εκαστος νέος διδάσκαλος ἔχει ἐπὶ τούτου ἐπιδρασιν ἥττονα τοῦ προκατόχου του, καὶ ἀν θεωρήσωμεν δλόκηρον τὸν βίον ὡς μέγα σχολεῖον, θέλομεν ἰδεῖ ἔτι δ ναύτης ἥττον ἐπηρεάζεται ὑπὸ πάντων τῶν ἔθνων, ἀτινα ἐπεσκέψθη δὲ σον ἐπηρεάσθη ὑπὸ τῆς τροφοῦ του». Τὰ πρωτέτυπα λοιπὸν ἥν οἱ πρώτοι διδάσκαλοι, εἶναι ὑψίστης σπουδαιότητος πρὸς διάπλασιν τῶν παιδῶν, καὶ πρέπει ν' ἀναζητῶμεν τοὺς ἀρίστους, ὅταν θέλωμεν νὰ παραγάγωμεν καλοὺς χαρακτῆρας. Τὸ πρωτότυπον δέ, διπέρ σταθερῶς εὑρίσκεται ὑπὸ τοὺς ὄφθαλμούς τοῦ παιδός, εἶναι ή μή τηρ.

« Μία μήτηρ, εἰπεν δ Γεώργιος Χέρβερτ, ἔχει ἀξίαν ἔκατὸν διδάσκαλῶν. "Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ εἶναι διαγνήτης πασῶν τῶν καρδιῶν, καὶ δι πολικὸς ἀστὴρ πάντων τῶν ὄφθαλμῶν. "Αδιακέπως τὰ τέκνα μιμοῦνται ταῦτην. Τὸ δὲ παράδειγμα ἔχει πλειότεραν ἀξίαν τοῦ παραγγέλματος. Τὸ παράδειγμα εἶναι ή ἐν ἔργοις καὶ σύχι ἐν λόγοις διδάσκαλία. "Απέναντι τοῦ καλοῦ παραδείγματος εἰς οὐδὲν συμβάλλουσι τὰ ἀρίστα τῶν παραγγελμάτων. Οἱ ἀνθρώποι μᾶλλον ἀκολουθοῦσι τὰ παραδείγματα ή τὰ παραγγέλματα. Τὸ παραγγελματία δέ, ὅταν δὲν παρακολουθήται ὑπὸ τοῦ παραδείγματος, εἶναι ὀλέθριον μᾶλλον παρὰ ὡφέλιμον, διτὶς χρησιμεύει πρὸς διδάσκαλίαν τῆς χειρότητος τῶν κακῶν, τῆς ὑποκριτίας.

Διὰ τὴν μιμήσεων τῶν πράξεων μορφοῦται διαχαρακτήρης γῆρέμα καὶ ἀνεπαισθήτως. "Ἐπειδὴ δὲ η μήτηρ ἐπηρεάζει τὰ τέκνα πλειότερον τοῦ πατέρος, τὸ παράδειγμα ταῦτης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἔχει μεγαλειτέραν σπουδαιότητα. Η οἰκογενειακὴ ἐστία εἶναι τὸ κράτος τῆς γυναικός, τὸ βασιλείον της, διπέρ διοικεῖ καθ' ὀλοκλήρων ὡς ἀπόλυτος κύριος. Περὶ παντὸς πράγματος ἀπευθύνονται πρὸς αὐτήν· εἶναι τὸ παράδειγμα καὶ τὸ πρωτέτυπον, διπέρ ἔχουσιν ἀδιαλείπτως τὰ τέκνα πρὸς τὸν ὄφθαλμον των, διπέρ παρατηροῦσι καὶ μιμοῦνται, οὐδὲμιν ἔχοντα τὴν συνείδησιν τῆς πράξεως των ταῦτης.

Αὐτὸς δι μητρικές ἔρως εἶναι η δρατή πρόνοια τοῦ ἀνθρώπου, η ἐπιδρασις αὐτοῦ εἶναι σταθερά καὶ παγκόσμιος. "Αρχεται εὐθύς ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν τοῦ βίου καὶ παρατείνεται κατὰ τὴν ἔξουσιαν, ἥν ἀσκεῖ η ἀγαθὴ μήτηρ ἐπὶ τῶν τέκνων της. "Ο ἀνθρώπος ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου ριψεῖς καὶ ἀναλαμβάνων τοὺς κέπους τοῦ βίου, καὶ ὑψιστάμενος τὰς ἀνίας τούτου καὶ τὰς δοκιμασίας, διπέταν καταληφθῇ ὑπὸ προκαμπάτων καὶ λύπης, πρὸς τὴν μητέρα του τρέχει ἀναζητῶν συμβουλὰς καὶ παρηγορίαν. Αἱ εὐγενεῖς καὶ

ἀγναὶ συμβουλαῖ, ἃς ἡ μήτηρ ἐμφυτεύει εἰς τὴν καρδίαν τῶν τέκνων της κατὰ τὴν παιδικήν γῆλικίαν, ἐξακολουθοῦσι καρποφοροῦσαι καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της, καὶ δταν ἔτι οὐδὲν κατέλιπεν εἰμὴ τὴν μνήμην της, τὰ τέκνα τιμῶσιν αὐτὴν καὶ εὐλογοῦσι.

Δύναται ἀναμφισθῆτή τις νὰ διισχυρισθῇ τις ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἡγήκανοδαιμονία, τὰ γράμματα ἡ ἡ ἀμάθεια, ὁ πολιτισμὸς ἡ ἡ βαρδοχρήτης ἡ ἐνυπάρχουσα ἐν τῷ κόσμῳ ἔξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ἑξουσίας ἣν μετήλθεν ἡ γυνὴ ἐν τῷ βασιλείῳ αὐτῆς, τῷ οἰκῳ.

‘Ἡ ἀνατροφὴ τῆς γυναικὸς εἶναι κατὰ φύσιν παρὰ πάσαν ἀλλην ἀνθρώπινος· ὁ ἀνὴρ ἀποτελεῖ τὴν κεφαλήν, τὸν νοῦν, τὴν δύναμιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ γυνὴ δὲ τὸ αἰσθημα, τὴν χρέων, τὸ κόσμημα καὶ τὴν παρηγορίαν· οὕτω δὲ ἐνῷ δ ἀνὴρ διευθύνει τὴν χρέων, ἡ γυνὴ καλλιεργεῖ τὸ αἰσθημα· τὸ αἰσθημα δὲ ὅριζει τὸν χαρακτήρα.

‘Ο Γκρετρύ, δ περιώνυμος συνθέτης, εἶχε τέσσην μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς σπουδιότητος τῆς γυναικὸς ὡς πρὸς τὴν μέρρωσιν τοῦ χαρακτῆρος, ὥστε ἐλεγεν ὅτι « ἀγαθὴ γυνὴ εἶναι ἀριστοτέχνημα τῆς φύσεως ». Εἶχε δίκαιον, διότι αἱ ἀγαθαὶ μητέρες μᾶλλον ἢ οἱ πατέρες τείνουσιν εἰς τὴν διηγενῆ ἀνανέωσιν τῆς ἀνθρωπότητος, παράγουσαι ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἑστίᾳ γῆλικήν ἀτμοσφαῖραν, τρέφουσαν τὸν νοῦν τοῦ ἀνδρός, ὡς ἡ φυσικὴ ἀτμοσφαῖρα τρέφει τὸ σῶμα.

‘Ἡ πενιχροτέρα οἰκία ἐν ἡ βασιλεύει γυνὴ ἐνάρετος, οἰκονέμος, εὐδυμος καὶ καθαρός, δύναται νὰ καταστῇ ἀσύλον εύμαρείας, ἀρετῆς καὶ εὐτυχίας. ‘Ἡ γυνὴ αὐτὴν καθίσταται τὸ κέντρον τῶν ἐντιμωτέρων οἰκογενειῶν· αὐτὴ ἀναμιμνήσκει εἰς τὸν ἀνδρα τὰς γλυκυτέρας ἀναμνήσεις· ἀποδίνει διὰ τὴν καρδίαν του ἀγαστήριον καὶ λιμήν καταψυγῆς ἐν ὦρᾳ τρικυμιῶν του βίου, γλυκὺς τόπος ἀναψυχῆς μετὰ τὴν ἐργασίαν. ‘Ἐν τῷ οἰκῳ του τούτῳ θέλει εὑρεῖ παρηγορίαν ἐν τῇ θλίψει καὶ θέλει ἀντλήσει ὑπερηφάνειαν ἐπὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ χαρὰν ἐν παντὶ χρόνῳ.

‘Ἄγαθὸς οἰκίακὸς βίος εἶναι τὸ ἀριστὸν τῶν σχολίων οὐ μόνον τῆς νεότητος ἀλλὰ καὶ τῆς προθενηκύιας γῆλικας. ‘Ἐν αὐτῷ νέοι καὶ γέροντες ἀντιλούσιν εὔθυμιαν, ὑπομονήν, κράτος ἐφ' ἑαυτῶν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας καὶ τοῦ καθήκοντος.

‘Ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας ἐκπορεύεται ἡ φιλανθρωπία, ὡς ἀπὸ τούς κέντρου· « Ἀς ἀγαπῶμεν τὸν μικρὸν πυρῆνα, εἰς ὃν ἀνήκομεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, λέγει δ Βούρκε, καὶ θά ἔχωμεν τὸ σπέρμα παντὸς ἀγαθοῦ αἰσθήματος. Ἰδιωτικὸς βίος ἀγνὸς καὶ αὐτάρκης δύναται νὰ προπαρασκευάσῃ τὸν ἀνθρώπον ἐπαρκῶς εἰς τὰ καθήκοντα καὶ τοὺς πόνους τοῦ δημοσίου βίου. ‘Ο ἀνθρωπὸς δ ἀγαπῶν τὸν οἰκόν του, ἐπίσης θέλει ἀγαπήσει καὶ ὑπηρετήσει τὴν πατρίδα του.

Παρετηρήθη ὅτι ἐνίστε, καίπερ τοῦ πατρὸς φαύλου ὄντος, μεθύσου καὶ ἀσώτου, δ οἰκος δὲν καταστρέφεται, διόταν συμβῇ ἡ μήτηρ νὰ γναὶ ουνετὴ καὶ εὐφρων· τὰ τέκνα δὲν μιμοῦνται τὸν πατέρα, ἐνῷ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, τῆς μητρὸς εὔσης κακῆς, δ οἰκος βαίνει ἐπὶ τὰ χείρω.

‘Ἡ ἐπιδρασίς τῆς γυναικὸς ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρὸς κατὰ μέγα μέρος μένει κατ’ ἀνάγκην ἀγνωστος. ‘Ἡ γυνὴ τελεῖ τὸ ἔργον της ἐν τῇ ἡρεμίᾳ καὶ ἡσυχίᾳ τῆς στέγης τοῦ οἴκου, ὑπὸ τὴν ὅποιαν μετὰ γλυκείας ἐπιμονῆς ἔκτελεῖ τὸ καθήκον της· διὰ τοῦτο καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῆς ἐπὶ τούτῳ θράμψοι δὲν ἔξιστοροῦνται. Οὐδέποτε σχεδὸν οἱ βιογράφοι καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ποιοῦνται λόγον τῶν προσπαθειῶν τούτων τῶν μητέρων. Καὶ ὅμως δὲν ἔμειναν ἀνευ ἀνταμοιθῆς. ‘Ἡ ἐπήρεια ἣν ἔσχον ἐπὶ τῆς κοινωνίας, κατατοι ἡ ἴστορία σιωπῇ, ἐξακολουθεῖ παρεκτενομένη.

Σπανίως γίνεται λόγος περὶ μεγάλων γυναικῶν ὡς περὶ μεγάλων ἀνδρῶν. Συνήθως γίνεται μνεῖα παραδειγμάτων ἐναρέτων γυναικῶν. Οὕτω δὲ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ γυναικες, πρωρισμέναι οὖσαι νὰ διαπλάτιωσι καλοὺς χαρακτῆρας, ἐκπληροῦσιν ἐργον λαμπρότερον παρὰ ἐάν εἰκόνιζον μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνας, ἡ ἐάν ἔγραφον συγγράμματα ἡ συνέθετον μελοδράματα.

Ἐλναι ἀληθές, λέγει δ Ἰωσήφ δὲ Μαϊστρος, ὅτι αἱ γυναικες δὲν παρήγαγον ἀριστοτεχνήματα, δὲν ἔγραφαν οὔτε Ἰλιάδα, οὔτε “Ἀπελευθερωθεῖσαν Ιερουσαλήμ, οὔτε Χαμλέτον, οὔτε Φαιδρον, οὔτε Ἀπωλολῶτα παράδεισον, οὔτε Ταρτούφον, δὲν κατεσκεύασαν ναὸν ‘Αγίου Πέτρου, δὲν ἐποίησαν Μεσσιάδα, οὔτε ἔγλυφαν ‘Απόλλωνα τοῦ Βελθεδέρο, οὔτε’ ἐζωγράφησαν τὴν Τελευταίαν χρέων. Δὲν ἐφεῦρον οὔτε τὴν ‘Ἀλγεθραν, οὔτε τὰ τηλεσκέπια, οὔτε τὰς ἀτμομηχανάς, παρήγαγον δημος πλάσματα μεγαλείτερα καὶ ὠραιώτερα τούτων, διότι ἐπὶ τῶν γονάτων των ἀνέθρεψαν ἀγαθὰ καὶ ἐνάρετα ὄντα, ἀνδρας καὶ γυναικας, ἀτινα εἶναι ἐκ τῶν ὠραιώτερων δημηουργημάτων τῆς φύσεως.

‘Ο Δὲ Μαϊστρος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ καὶ ταῖς συγγραφαῖς δημιλεῖ μετὰ σεβασμοῦ καὶ μετὰ θερμοῦ ἔρωτος περὶ τῆς μητρός του. ‘Ο εὐγενῆς ἐκείνης χαρακτῆρ, κατέστησεν εἰς τοὺς δφθαλμοὺς αὐτοῦ πάσας τὰς γυναικας σεβαστάς. Τὴν μητέρα αὐτοῦ περιέγραψεν « ὡς ἀγγελον, εἰς ὃν δ Θεὸς ἔδωκε σάρκα καὶ βραχεῖαν διαμονήν ἐν τῷ κόσμῳ ». ἀπεκάλει αὐτὴν « ὑψηλὴν μητέρα ». εἰς ταύτην δὲ ἀπέδιδε τὰς κλίσεις τοῦ χαρακτῆρός του καὶ τὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐμπνευσιν.

Γράφων ἡμέρα τινὶ πρὸς ἔνα τῶν ἀδελφῶν του ἔλεγεν· « Εἰς ἀπέστασιν ἐξακοσίων λευγῶν αἱ ἰδέαι τῆς οἰκογενείας μας, αἱ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μας γῆλικίας μὲ πληροῦσι κατηφείας. Βλέπω τὴν μητέρα περιπατοῦσαν ἐν τῷ δωματίῳ, ἔχουσαν ἀγιον τὸ πρόσωπον· καθ' ἣν δὲ στιγμὴν σοὶ γράφω ταῦτα, κλαίω ὡς παιδίον ». δ δὲ Μαϊστρος εἶχε τότε γῆλικαν 51 ἐτῶν.

ΑΠΟΔΗΜΟΣ

